

VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ

CARDURI INFORMATIVE

Moldova, 2023

Acest set de carduri informative a fost realizat de UN Women Moldova (Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor), în cooperare cu Biroul Regional UN Women pentru Europa și Asia Centrală și susținerea financiară a Suediei.

Conținutul acestui set este responsabilitatea exclusivă a UN Women și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale donatorului, Comitetului Executiv al UN Women sau ale statelor membre ale Națiunilor Unite. Denumirile din această publicație nu implică expresia vreunei opinii cu privire la statutul juridic al oricărei țări, teritoriu sau regiuni sau autorităților acestora și nici cu privire la delimitarea frontierelelor sau granițelor.

Surse:

- „Prevenirea violenței împotriva femeilor în alegeri: Un ghid programatic”, UN Women și PNUD (2017)
- „Notă metodologică: Prevenirea violenței împotriva femeilor în politică”, UN Women (2021)

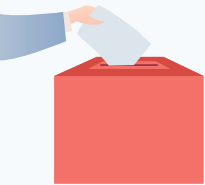
Copyright © UN Women 2023 Toate drepturile rezervate.

Toate drepturile rezervate. Nici o parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată într-un sistem de recuperare sau transmisă, sub nici o formă sau mijloc, electronice sau mecanice, inclusiv fotocopiere, înregistrare, fără permisiunea prealabilă.

CE ESTE VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ?

Violența împotriva femeilor în viața politică reprezintă orice act de violență în bază de gen sau amenințare care rezultă în vătămări sau suferințe fizice, sexuale, psihologice pentru femei, ce le împiedică să-și exercite și să-și realizeze drepturile politice în spațiul public sau privat, inclusiv:

- **Dreptul de a vota și de a ocupa funcții publice**
- **Dreptul la vot secret și de a participa în campanie electorală în mod liber**
- **Dreptul de a se asocia și de a se reuni**
- **Dreptul la libertatea de exprimare și de opinie**

CE ESTE VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ?

„ **Violența împotriva femeilor în politică** reprezintă violență în bază de gen, iar scopul acesteia este de a împiedica nu doar persoanele vizate în mod specific, ci toate femeile de a-și exprima opinia și intenția politică. ”

Dubravka Šimonović

fostă Raportoare Specială privind violența împotriva femeilor, cauze și consecințe ale acesteia

[Citat la Ședința Grupului de Experți UN Women – OHCHR privind violența împotriva femeilor în politică, 8-9 martie 2018, New York]

CE ESTE VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ?

Violența împotriva femeilor în politică reprezintă o încălcare a drepturilor omului.

Vizează femeile care își exercită drepturile politice **pe motiv că sunt femei** și are scopul de a reduce la tăcere vocea, acțiunea și puterea femeilor în spațiul public.

Aceste acte de violență pot fi comise **de către un membru al familiei, al comunității, media, actori politici sau de către autoritățile statului.**

Drepturile omului și valorile democratice sunt din ce în ce mai mult amenințate prin folosirea violenței și hărțuirii împotriva femeilor lider de către **mișcări anti-drepturi și grupuri anti-feministe.**

CE ESTE VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ?

Dezbaterile democratice menite să critice o idee politică sau dinamica politică în general sunt o parte normală și sănătoasă a unui proces democratic.

✓ **ACESTEA NU REPREZINTĂ ACTE DE VIOLENȚĂ!**

✗ **VIOLENȚA DE PE SCENA POLITICĂ**

are menirea de a interveni sau de a schimba rezultatul unui proces politic prin aplicarea forței sau amenințarea cu forța.

ESTE VIOLENȚA O PARTE NORMALĂ A POLITICII? NU!

Violența împotriva femeilor în politică are scopul de a reduce la tăcere femeile în procesul decizional politic.

-
- ▶ Vizează femeile din cauza **genului lor**
  - ▶ Își are rădăcinile în relațiile inegale de putere **dintre femei și bărbați**
  - ▶ Tinde să inverseze **tendențele pozitive privind participarea femeilor în politică prin intimidarea lor**, astfel încât să nu candideze, să nu rămână în funcție sau să nu-și exprime liber opinia în spațiul public

FORME DE VIOLENȚĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ

FIZICĂ

PSIHOLOGICĂ

SEXUALĂ

ECONOMICĂ

FORME DE VIOLENȚĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ

VIOLENȚA PSIHOLICĂ

-
- ▶ Hărțuire și agresiune verbală
  - ▶ Amenințări cu vătămare și intimidare
  - ▶ Bullying*, excludere
  - ▶ Hărțuire verbală în legătură cu opțiunile politice
  - ▶ Batjocură, blamare publică, răspândirea bârfelor
  - ▶ Preferința electorală forțată/votul în familie
  - ▶ Reflectarea negativă în media
  - ▶ Hărțuirea online
  - ▶ Amenințarea cu divorț
  - ▶ Sancțiuni morale din partea liderilor religioși și tradiționali

* Formă de agresiune în care o persoană provoacă în mod repetat și intenționat disconfort altei persoane prin agresiune verbală sau fizică, comportament agresiv sau umilitor sau prin acțiuni mai subtile.

FORME DE VIOLENȚĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ

VIOLENȚA FIZICĂ

-
-
- ▶ Aplicarea intenționată a forței pentru a cauza răni, vătămări sau deces
  - ▶ Omor sau amenințări de omor
  - ▶ Abuz fizic și tortură
  - ▶ Bătăi, atacuri fizice, agresiuni
  - ▶ Arestări și detenții arbitrare
  - ▶ Dispersarea violentă a adunărilor
  - ▶ Restricții privind libera circulație
  - ▶ Răpire

FORME DE VIOLENȚĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ

VIOLENȚA SEXUALĂ

- ▶ Avansuri sexuale nedorite sau solicitarea unor favoruri sexuale
- ▶ Hărțuirea sexuală
- ▶ Exploatarea sexuală
- ▶ Comportament verbal sau fizic nedorit de natură sexuală
- ▶ Viol motivat politic ca instrument de teroare și intimidare
- ▶ Agresiune și abuz sexual cu scopul de a controla, intimida, umili și priva de drepturi

FORME DE VIOLENȚĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ

VIOLENȚA ECONOMICĂ

- ▶ Distrugerea proprietății
- ▶ Refuz privind acordarea salariilor/fondurilor
- ▶ Refuz de a accesa resursele financiare, inclusiv resursele familiei
- ▶ Refuz de a accesa fonduri destinate campaniei electorale

FORME DE VIOLENȚĂ ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ

Tipurile de violență la care sunt supuse femeile sunt diferite de cele cu care se confruntă bărbații.

Astfel, femeile sunt mai predispuse să se confrunte cu:

- ▶ **VIOLENȚA PSIHOLAGICĂ** sau **SEXUALĂ**
- ▶ **VIOLENȚA MENITĂ SĂ PROVOACE TEAMĂ** pentru siguranța lor și cea a familiilor lor, frică de excludere socială și de atacuri la adresa reputației profesionale și personale
- ▶ **HĂRȚUIRE SEXUALĂ** sau umilințe cu conotații sexuale în cadrul partidelor politice din care fac parte

CINE SUNT ȚINTELE VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ?

- 🎯 Femeile candidate
- 🎯 Femeile care dețin funcții publice
- 🎯 Femeile care votează/alegătoarele
- 🎯 Jurnalistele
- 🎯 Membrii/-ele familiei
- 🎯 Femeile care apără drepturile omului
- 🎯 Activistele din cadrul societății civile
- 🎯 Funcționare din domeniul electoral și observatoare
- 🎯 Funcționarele publice
- 🎯 Femeile care sprijină partidele politice și activează în cadrul campaniilor electorale
- 🎯 Femeile din grupurile subreprezentate din cauza etniei, vârstei, religiei, dizabilității sau orientării sexuale

CINE SUNT ȚINTELE VIOLENȚEI ÎMPOTRIVA FEMEILOR ÎN POLITICĂ?

Femeile în politică care se confruntă cu forme multiple și/sau intersectate de discriminare din cauza **etniei, religiei, dizabilității** sau a altui statut sunt, în mod special, ținte ale violenței, hărțurii și amenințării.

CE NE SPUN DATELE?

Violența împotriva femeilor în viața politică și în sfera publică este un fenomen comun și larg răspândit, din păcate.

Majoritatea deputatelor se confruntă cu amenințări sau violență*

1 din 2

deputate și angajate ale parlamentului au primit amenințări cu moartea, viol sau atacuri fizice

3 din 5

au fost ținta atacurilor sexiste pe rețelele de socializare

4 din 5

au fost victime ale violenței psihologice pe durata mandatului

Atacurile asupra femeilor în politică se extind și, de cele mai multe ori, persoanele din anturajul lor sunt de asemenea amenințate cu violența.

CE NE SPUN DATELE?

Majoritatea jurnalistelor se confruntă cu amenințări sau violență*

6 din 10

jurnaliste
s-au confruntat cu
violența în mediul online

4 din 10

jurnaliste
au suferit atacuri fizice,
hărțuire și abuz

Atacurile asupra jurnalistelor se extind și, de cele mai multe ori, persoanele din anturajul lor sunt de asemenea amenințate cu violența.

CE NE SPUN DATELE?

Violența împotriva femeilor în viața politică și în sfera publică este un fenomen comun și larg răspândit, din păcate.

Moldova nu este o excepție.

218 cazuri de violență
politică împotriva
femeilor candidate*

145 de cazuri

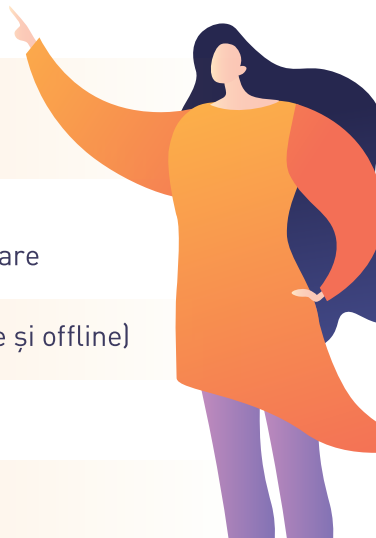
în timpul alegerilor prezidențiale din anul 2020

73 cazuri

în timpul alegerilor parlamentare din
anul 2021, inclusiv 4 cazuri de violență fizică

CUM sunt vizate femeile candidate în timpul ALEGERILOR?*

- Reflectarea negativă a unei candidate din cauza deciziilor sale din viața personală
- Răspândirea zvonurilor calomnioase și distrugerea reputației
- Excluderea din dezbateri publice, evenimente publice, apariții TV și finanțare
- Amenințări, urmărire și hărțuire (online și offline)
- Sextorsionare**
- Trolling***

* Această listă nu este exhaustivă.

** Amenințarea de a face publice imagini nud sau explicite ale femeilor candidate.

*** O încercare deliberată și de rea credință de a perturba activitatea unui proiect sau a unei persoane.

CUM sunt vizate femeile candidate în timpul ALEGERILOR?*

- Criticarea aspectului fizic al femeii sau a genului ei, și nu a ideilor sale politice
- Perpetuarea stereotipurilor negative despre femeile candidate de către media
- Împiedicarea femeilor să își depună candidaturile
- Forțarea femeilor să își retragă candidaturile
- Constrângerea femeilor să renunțe după ce câștigă alegerile
- Amenințări împotriva membrilor/-elor familiei candidatelor
- Atacuri sau crime împotriva candidatelor

Care sunt **EFACTELE PE TERMEN LUNG** ale violenței împotriva femeilor în politică?

- ✓ Femeile sunt descurajate să candideze pentru funcții publice
- ✓ Politicienele sunt descurajate să se exprime
- ✓ Femeile pot renunța la politică
- ✓ Vocea femeilor nu este prezentă în dezbaterile publice cu privire la legislație și politici
- ✓ Perpetuarea stereotipurilor împotriva femeilor lidere

Care sunt **EFACTELE PE TERMEN LUNG** ale violenței împotriva femeilor în politică?

- ✓ Tinerele și femeile din grupurile subreprezentate pot fi descurajate să se implice în politică
- ✓ Autoritatea femeilor politiciene este subminată
- ✓ Contribuie la polarizarea societății
- ✓ Violența față de femei devine o normalitate în sfera publică și politică
- ✓ Suprimarea vocii politice*

* Într-un studiu din anul 2019, realizat de către Institutul pentru Democrație și Societate Civilă, 58% din cele peste 7.000 de femei din Germania care au fost intervievate au declarat că nu și-au împărtășit opiniile politice online de teama abuzurilor.

10 lucruri pe care le pot face **AUTORITĂȚILE** pentru a elimina violența împotriva femeilor în politică*

1. Adoptarea unor legi noi și aplicarea celor existente
2. Crearea unor mecanisme de depunere a plângerilor și a unor protocoale de răspuns
3. Stabilirea și aplicarea unor sancțiuni eficiente
4. Asigurarea asistenței de urgență și măsuri de siguranță pentru victime
5. Acordarea de sprijin, protecție și acces la justiție pentru victime
6. Instruirea forțelor de ordine
7. Instituirea unor coduri de conduită pentru instituțiile statului și/sau partidele politice
8. Regulamente ale Comisiei Electorale privind prevenirea actelor de violență și aplicarea legii
9. Stabilirea unor aranjamente cu poliția în ziua alegerilor
10. Colectarea datelor privind prevalența violenței împotriva femeilor în politică/alegeri

* Această listă nu este exhaustivă.

7 lucruri pe care le poate face **MEDIA** pentru a preveni violența împotriva femeilor în politică*

1. Realizarea reportajelor și știrilor sensibile la dimensiunea de gen pe parcursul alegerilor, dar și ulterior
2. Evitarea realizării și difuzării de știri care prezintă femeile prin prisma stereotipurilor de gen și al limbajului sexist
3. Raportarea actelor de violență împotriva femeilor în politică și alegeri
4. Instruirea echipei editoriale și de redacție cu privire la reportajele sensibile la dimensiunea de gen
5. Eliminarea dezinformării și amenințărilor la adresa femeilor în politică prin intermediul rețelelor de socializare
6. Acordarea unui timp de antenă egal atât pentru politiciene și politicieni, cât și pentru candidați/-te
7. Manifestarea toleranței zero față de reportajele care amplifică sau incită la violența împotriva femeilor în politică

7 lucruri pe care le pot face **PARTIDELE POLITICE** pentru a preveni violența împotriva femeilor în politică*

1. Semnarea unui angajament privind campaniile de combatere a violenței împotriva femeilor în politică
2. Respectarea unui cod de conduită privind violența împotriva femeilor în politică de către candidați/-te și membrii/-ele de partid
3. Manifestarea toleranței zero față de violența împotriva femeilor în politică pe parcursul campaniei
4. Organizarea instruirilor privind violența împotriva femeilor în politică pentru candidați/-te, personalul de campanie și cel de partid
5. Condamnarea publică a actelor de violență împotriva femeilor în politică
6. Raportarea cazurilor de violență împotriva femeilor în politică către autoritățile competente
7. Referirea la realizările și activitățile unei politiciene, nu și la viața personală sau înfățișarea acesteia

7 lucruri pe care le poate face **FIECARE DINTRE NOI** pentru a preveni violența împotriva femeilor în politică*

1. Confruntarea atitudinilor sexiste față de politiciene în discuțiile private și publice
2. Reprezentarea echilibrată a experienței politice a femeilor
3. Evitarea referințelor la aspectul, statutul familial sau social a femeilor din viața publică și politică
4. Raportarea cazurilor de violență împotriva femeilor în politică către autoritățile competente
5. Desfășurarea acțiunilor de pledoarie pentru ca autoritățile locale și naționale să adopte legi noi și să le aplice pe cele existente
6. Utilizarea rețelelor de socializare și a altor forumuri pentru a lua atitudine împotriva oricăror acte de violență împotriva femeilor în politică și alegeri
7. Manifestarea sprijinului și a solidarității față de victimele violenței împotriva femeilor în politică/alegeri

Supliment juridic privind mecanismele de protecție a femeilor care se confruntă cu violența în politică și în timpul alegerilor în Republica Moldova

Mecanisme legale de protecție a femeilor care se confruntă cu violența în politică

Orice persoană fizică are dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la libera exprimare, la nume, la onoare, demnitate și reputație profesională, la propria imagine, la respectarea vieții intime, familiale și private, la protecția datelor cu caracter personal, precum și la alte asemenea drepturi recunoscute de lege, **conform art. 43 din Codul Civil al Republicii Moldova.**

Pentru protecția femeilor care se confruntă cu violența în politică sunt prevăzute mecanismele de răspundere:

Civilă

Contravențională

Penală

Acțiuni interzise conform Codului Civil al Republicii Moldova

Art. 46 din Codul Civil prevede că următoarele acțiuni sunt considerate drept atingeri aduse vieții private:

- a. Interceptarea fără drept a unei convorbiri private [...] sau utilizarea, în cunoștință de cauză, a unei asemenea interceptări.
- b. Captarea ori utilizarea imaginii sau a vocii unei persoane aflate într-un spațiu privat, fără consimțământul acesteia.
- c. Difuzarea de imagini care prezintă interioare ale unui spațiu privat, fără consimțământul celui care îl ocupă în mod legal.
- d. Ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege.
- e. Difuzarea de știri, dezbateri, anchete sau de reportaje scrise ori audiovizuale privind viața intimă, personală sau de familie, fără consimțământul persoanei în cauză.
- f. Difuzarea de materiale conținând imagini privind o persoană aflată la tratament în unitățile de asistență medicală, precum și a datelor cu caracter personal privind starea de sănătate [...].
- g. Difuzarea sau utilizarea corespondenței ori a altor documente personale, inclusiv a datelor privind domiciliul, [...] precum și numerele de telefon ale unei persoane sau ale membrilor familiei sale, fără consimțământul persoanei căreia acestea îi aparțin.

Mecanisme legale noi de protecție a femeilor care se confruntă cu violența în politică

În anul 2022, Parlamentul RM a votat modificări la legislația în vigoare ce a permis actualizarea **Codului Contravențional și Penal** pentru a descuraja discursul de ură, instigarea la discriminare și incitarea la acțiuni violente.

- În art. 52 – Agitație electorală interzisă – din Codul Contravențional au fost introduși termenii de **„discurs de ură”, „instigarea la discriminare”** în cadrul perioadei electorale sau în materialele de agitație electorală.
- În legea penală și cea contravențională (art. 46/3 din Codul Contravențional și art. 134/21 din Codul Penal) a fost introdus conceptul de **„motiv de prejudicată”** prin care se subînțeleg idei preconceptuate ale făptuitorului bazate pe considerente de rasă, culoare, origine etnică, națională sau socială, cetățenie, sex, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice, dizabilitate, orientare sexuală, identitate de gen, stare de sănătate, vârstă, stare civilă, statut de migrant sau azilant.

Sanctiuni prevăzute pentru săvârșirea faptelor ilegale împotriva femeilor în politică sau candidatelor la alegeri (I)

Răspunderea civilă – reglementată conform prevederilor Codului Civil.

- Conform art. 1998, alin. (1), cel care acționează în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune. **Această răspundere se aplică pe cale judecătorească.**

Răspundere contravențională – aplicată, în principal, conform prevederilor Codului Contravențional, precum și, după caz, de Codul Serviciilor Media Audiovizuale, nr. 174/2018:

- Conform art. 52, alin. (3), din Codul Contravențional, utilizarea de către competitorii electo-rali a discursului de ură și/sau instigare la discriminare în cadrul perioadei electorale și/sau în materialele de agitație electorală se sancționează cu **amandă de la 7 500 la 12 500 lei aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 12 500 la 20 000 lei aplicată persoanei juridice.**
- Conform art. 70/1, din Codul Contravențional (Instigare la discriminare), acțiunile intenționate, îndemnul public, diseminarea informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, [...] îndreptate spre instigare la discriminare pe motive de prejudecată se sancționează cu **amandă de la 1000 la 4000 lei aplicată persoanei fizice, de la 6000 la 10 500 lei persoanei cu funcție de răspundere.**
- În contextul celor menționate, pot fi aplicate și prevederile privind hărțuirea din art. 70/2 din Codul Contravențional.

Sancțiuni prevăzute pentru săvârșirea faptelor ilegale împotriva femeilor în politică sau candidaților la alegeri (II)

Răspunderea penală – aplicată conform prevederilor Codului Penal:

- Conform art. 176, alin. (1), [...] orice deosebire, excludere, restricție sau preferință în drepturi și în libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, orice susținere a comportamentului discriminatoriu în sfera politică, economică, socială, culturală și în alte sfere ale vieții, bazată pe criteriu de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau pe orice alt criteriu:
  - a. săvârșită de o persoană cu funcție de răspundere
  - b. care a cauzat daune în proporții mari*
  - c. săvârșită prin amplasarea de mesaje și simboluri discriminatorii în locurile publice
  - d. săvârșită în baza a două sau mai multe criterii
  - e. săvârșită de două sau de mai multe persoane,se pedepsește **cu amendă în mărime de la 37 500 lei sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani, în toate cazurile cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.**
- Conform art. 346, instigarea la ură sau violență, manifestată prin îndemnuri publice, diseminare a informației sau alte forme de informare a publicului, inclusiv prin intermediul mass-mediei, în formă scrisă, desen sau imagine, sau prin intermediul unui sistem informatic, împotriva unei categorii de persoane pe motive de prejudecată se pedepsește cu **amendă în mărime de la 25 000 la 30 000 lei sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de la 1 an la 3 ani.**

*Se consideră proporții mari, conform art. 126, alin. (1), din Codul penal, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei, care pentru anul 2023 depășește 234 000 lei.

Unde poți cere ajutor?

Dacă ai fost victima discriminării, hărțuirii sau a oricărui act de violență, care te-a împiedicat să-ți exerciți și să-ți realizezi drepturile politice în spațiul public sau privat, nu ezita să soliciți sprijin profesionist sau ajutor.

Autoritățile competente care pot soluționa cazul sunt **organele de poliție, Consiliul Audiovizualului cu implicarea, după caz, a Consiliului pentru egalitate și/sau organelor Procuraturii.**

Sesizează

0 8003 3388

(apel gratuit de la telefon fix)

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității
www.egalitate.md

Accesează

gender.monitor.md și semnalează online orice caz de violență în alegeri, îndreptat împotriva ta sau a altei femei din mediul politic.

Depune

o plângere la orice secție poliție
+373 22 868 112

Dacă ai fost martora sau martorul unui caz de violență împotriva femeilor în politică sau alegeri, raportează cazul urmând pașii de mai sus și fii parte din SCHIMBARE!